

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ДОЛИНЯК Юлія Олександрівна

УДК: 332.1(4):37.014.54(043.3)

**РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ
В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Луцьк–2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ПАВЛІХА Наталія Володимирівна,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, завідувач кафедри
міжнародних економічних відносин та управління
проектами.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ЗАБЛОДСЬКА Інна Володимирівна,
Інститут економіко-правових досліджень
Національної академії наук України,
завідувач відділу проблем міжрегіонального
співробітництва;

кандидат економічних наук
ДУДКІНА Олена Павлівна,
Тернопільський національний економічний
університет Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри менеджменту та публічного
управління.

Захист відбудеться «31» серпня 2018 року о 12 год 00 хв на засіданні спеціалізованої вченої ради К 32.051.06 у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки за адресою: 43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 30, ауд. 107.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за адресою: 43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 30 а.

Автореферат розіслано «30» липня 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. О. Цимбалюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Освітня сфера як важливий елемент соціальної виступає чинником піднесення рівня якості життя людей, що є значимим для країн із соціально орієнтованою економікою. Відтак за умов ринкових відносин та підвищення економічної ролі знань розвиток ринку освітніх послуг набуває особливої актуальності.

Європейський вектор соціально-економічного розвитку країни та її регіонів зумовлює необхідність реформування освітньої сфери відповідно до вимог Ініціативи Європейського Союзу «Освіта і навчання 2020», реалізації Генеральної угоди з торгівлі послугами та створення сприятливих умов для адаптації вітчизняної освітньої сфери до стандартів Європейського Союзу.

Забезпечення високої якості й доступності освітніх послуг, збалансування попиту та пропозиції на них, оптимізація структури освітньої діяльності на регіональних ринках освітніх послуг із потребами регіону в спеціалістах відповідної освіти й кваліфікації пришвидшать входження вітчизняної освітньої сфери в Європейський освітній простір. Однак стратегії розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні є недостатньо дієвими, що підтверджується негативними тенденціями трудової та освітньої міграції, виїздом молоді за кордон на навчання, згортанням освітньої діяльності в Україні.

Проблематику розвитку ринку освітніх послуг відображено в працях таких науковців, як Н. Авшенюк, В. Александров, А. Антохов, Т. Боголіб, Ю. Гава, М. Голубка, В. Дмитрієв, О. Дудкіна, С. Єрохін, І. Заблодська, І. Каленюк, О. Карпюк, О. Кратт, В. Куценко, М. Матвіїв, Т. Оболенська, В. Огаренко, Н. Павліха, Р. Патора, С. Подзігун, Л. Семів, Г. Товканець, Л. Цимбал, І. Чайка, А. Шевчук, А. Шендер, Т. Шестаковська, Л. Юрчук та ін.

Однак аналіз наукової літератури з досліджуваної тематики дав підставу виявити недостатнє обґрунтування теоретико-методичних і практичних засад розвитку ринку освітніх послуг в умовах європейської інтеграції. Наведені положення зумовили актуальність, наукову та практичну цінність і завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Основні результати дисертаційної роботи отримано в процесі безпосередньої участі здобувача у виконанні науково-дослідної діяльності кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Зокрема, під час виконання науково-дослідної роботи «Трансформація зовнішньоекономічної діяльності України в умовах реалізації європейського вибору» (довідка № 03-28/01/1246 від 03.05. 2018 р.), а також держбюджетних тем «Єврорегіон „Буг”: передумови та стратегічні пріоритети сталого просторового розвитку» (державний реєстраційний номер 0109U000580), у межах яких дисертантом здійснено оцінку розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні й факторів, що впливають на них; «Єврорегіон „Буг”: ринкова трансформація в умовах міжрегіональної інтеграції» (державний реєстраційний номер 0111U002147), де здобувачем обґрунтовано механізм регулювання регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції та розроблено стратегічні напрями їх розвитку; «Інноваційні форми активізації бізнесу в умовах європейської

інтеграції» (державний реєстраційний номер 0115U002350), де дисертантом розкрито особливості освітніх кластерів, застосування маркетингових стратегій і концепцій управління форсайт-проектами в освітній сфері; «Регіональні ринки в умовах європейської інтеграції: механізми конкуренції та конвергенції» (державний реєстраційний номер 0118U001094), де здобувачем запропоновано стратегічні напрями розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції.

Мета й завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи – обґрунтування теоретико-методичних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції.

Для досягнення зазначеної мети поставлено й виконано такі завдання:

- визначити сутність регіонального ринку освітніх послуг і його значення в умовах європейської інтеграції;
- розкрити досвід Європейського Союзу щодо розвитку регіональних ринків освітніх послуг;
- удосконалити методичний підхід до аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг;
- проаналізувати розвиток ринку освітніх послуг в Україні;
- здійснити оцінку розвитку регіональних ринків освітніх послуг;
- визначити фактори розвитку регіональних ринків освітніх послуг;
- обґрунтувати стратегічні напрями розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції;
- удосконалити механізм регулювання регіональних ринків освітніх послуг;
- розробити рекомендації щодо розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції.

Об'єкт дослідження – процеси розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та практичні засади організаційно-економічного забезпечення розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції.

Методи дослідження. Методичні засади розвитку регіональних ринків освітніх послуг ґрунтуються на фундаментальних положеннях економічної теорії, регіональної економіки, теорії європейської інтеграції, управління тощо. Розробку теоретико-методичних та прикладних засад розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції здійснено із застосуванням системного підходу, який дав змогу комплексно розглянути регіональний ринок освітніх послуг як цілісну систему взаємопов'язаних і взаємодіючих компонентів з урахуванням регіональних особливостей.

У процесі дослідження використано загальноприйняті в економічній науці методи: історико-логічний, системно-структурний, структурно-логічний, групування, – які дали змогу висвітлити теоретико-методичні підходи до аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг (п. 1.1, 1.2, 1.3), розкрити особливості їх розвитку в Україні (п. 2.1); індексний метод, метод ранжування, методи статистичного та порівняльного аналізу – для оцінки розвитку

регіональних ринків освітніх послуг (п. 1.3 й 2.2); методи кореляційного та регресійного аналізу – для оцінки впливу факторів розвитку регіональних ринків освітніх послуг і прогнозування їх змін (п. 2.3); методи теоретичного узагальнення, синтезу, DEA-аналізу – для оцінки ефективності функціонування регіональних ринків освітніх послуг й обґрунтування стратегічних напрямів їх розвитку (п. 3.1), удосконалення механізму регулювання цих ринків (п. 3.2) і розробки рекомендацій щодо розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції (п. 3.3).

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України; інформаційні матеріали, опубліковані в періодичних виданнях; офіційні матеріали Державного комітету статистики України; статистичні дані Головного управління статистики у Волинській області; наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, у яких висвітлено фундаментальні положення розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції; електронні ресурси, представлені в мережі Інтернет; результати власних досліджень здобувача; аналітичні розрахунки, здійснені під час виконання роботи.

Наукова новизна одержаних результатів й особистий внесок дисертанта полягають у поглибленні теоретико-методичних засад, обґрунтуванні необхідності розробки стратегічних напрямів розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції.

Основні положення дисертації, що визначають її новизну й винесені на захист, полягають у такому:

удосконалено:

– визначення сутності регіонального ринку освітніх послуг, яку, на відміну від наявних дефініцій, розглянуто як складну, відкриту, динамічну систему соціально-економічних відносин між суб'єктами цього ринку – надавачами, споживачами освітніх послуг, замовниками й посередниками, – котрі забезпечують освітню діяльність у межах визначеної території, що розвивається в контексті закономірностей ринкової економіки під дією механізму державного регулювання;

– методичний підхід до аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг, що, на відміну від наявних, охоплює послідовну реалізацію таких етапів: аналіз розвитку ринку освітніх послуг на національному рівні; оцінка розвитку регіональних ринків освітніх послуг; визначення факторів розвитку регіональних ринків освітніх послуг; аналіз ефективності їх функціонування; обґрунтування пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку регіональних ринків освітніх послуг;

– методику оцінювання розвитку регіонального ринку освітніх послуг, що, на відміну від інших, передбачає відбір, систематизацію, нормування статистичних показників, обрахунок часткових індикаторів рівня розвитку регіональних ринків освітніх послуг («освіта», «наука», «інвестиції») і визначення інтегрального індексу, на основі якого формується рейтинг регіонів та здійснюється їх групування за рівнем розвитку ринку освітніх послуг;

– концептуальний підхід до регулювання регіональних ринків освітніх послуг, котрий, на відміну від наявних, передбачає формування комплексного механізму державного й ринкового впливу на ринок освітніх послуг та виокремлення принципів, методів й інструментів його регулювання, запровадження яких сприяє отриманню якісної та доступної освіти в регіоні й інтеграції до європейського освітнього простору;

дістали подальший розвиток:

– наукові підходи до визначення ефективності функціонування регіональних ринків освітніх послуг на основі застосування DEA-аналізу для встановлення рівня їх відповідності попиту та пропозиції в регіоні, що дає підставу обґрунтувати напрями оптимізації структури регіонального ринку освітніх послуг;

– класифікація факторів розвитку регіональних ринків освітніх послуг за допомогою їх виокремлення, систематизації та групування на зовнішні (економічні, соціально-демографічні, політичні, науково-технічні й природно-географічні тощо) та внутрішні, що впливають на попит, пропозицію й ціну освітніх послуг (доходи населення та середня заробітна плата, споживчі витрати на освіту, капітальні інвестиції й бюджетне забезпечення сфери освіти, економічна активність населення та ін.);

– стратегічні напрями розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні в контексті реалізації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, які передбачають удосконалення інституційного забезпечення системи освіти відповідно до європейських вимог; приведення у відповідність ринку освітніх послуг до потреб регіонального ринку праці й пріоритетів програм регіонального розвитку; запровадження інноваційних підходів до функціонування сфери освіти; диверсифікацію джерел фінансування освітньої діяльності; налагодження взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади, що сприятиме адаптації освітньої політики України до європейських норм і стандартів;

– рекомендації щодо створення освітніх кластерів, формування маркетингових стратегій навчальними закладами та розробки й реалізації освітніх форсайт-проектів у регіоні, запровадження яких сприятиме забезпеченню населення якісною та доступною освітою, інноваційному розвитку економіки з урахуванням соціально-економічних і культурно-історичних регіональних особливостей відповідно до державних пріоритетів та європейських цінностей.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення, викладені дисертантом, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, запровадження яких дасть змогу вдосконалити механізм регулювання регіонального ринку освітніх послуг.

Практичну значущість розроблення та впровадження науково-практичних підходів до організаційно-економічного забезпечення розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції України підтверджено довідками органів державного й регіонального управління, зокрема Волинською обласною державною адміністрацією (довідка № 2737/53/2-18 від 03.05.2018 р.); Управлінням розвитку інвестицій та європейської інтеграції

Волинської обласної державної адміністрації (довідка № 369/01-22/2-18 від 03.05.2018 р.); Управлінням охорони здоров'я Волинської обласної державної адміністрації (довідка № 1529/15/2-18 від 18.04.2018 р.); Приватним акціонерним товариством «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом» (довідка № 02-13/51 від 02.05.2018 р.).

Основні теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації здобувача впроваджено в навчальний процес під час підготовки навчально-методичних матеріалів, проведення лекційних і практичних занять у Луцькому національному технічному університеті з таких навчальних дисциплін, як «Регіональна економіка», «Європейська інтеграція», «Зовнішньоекономічна діяльність», «Управління проектами» (довідка № 595-21-35 від 26.04.2018 р.); у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки з таких навчальних дисциплін, як «Регіональна економіка», «Європейське транскордонне співробітництво», «Економіка і зовнішньоекономічні зв'язки України», «Управління проектами розвитку регіонів та територіальних громад» (довідка № 03-28/01/1245 від 03.05.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Представлені в ній результати отримано здобувачем особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача, про що вказано в списку наукових праць.

Апробація результатів дисертації. Основні результати, положення та висновки дослідження обговорено й схвалено на 10 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, серед яких – «Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє» (м. Луцьк, 2010 р.), «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика» (м. Луцьк, 2010 р.), «Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участі в інтеграційних процесах» (м. Луцьк, 2010 р.), «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (м. Луцьк, 2011 р., 2012 р.), «Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво» (м. Луцьк, 2011 р.), «Фінансові та соціально-економічні проекти модернізації суспільства в умовах економічної нестабільності» (м. Люблін, 2011 р.), «Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України» (м. Луцьк, 2014 р.), «Регіональні проблеми розвитку територіальних систем: теорія, практика, перспективи» (м. Ужгород, 2016 р.), «Транскордонне співробітництво як форма розвитку міжнародної інтеграції» (м. Луцьк, 2017 р.).

Публікації. Результати проведених досліджень викладено в 14 наукових працях загальним обсягом 5,4 друк. арк., із яких особисто дисертанту належить 4,56 друк. арк.; серед них 6 – у фахових наукових виданнях України, з яких 3 – у наукових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних; 8 – апробаційного характеру у вітчизняних збірниках.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи становить 257 сторінок. Робота містить 42 таблиць, 33 рисунка і 14 додатків. Список використаних джерел уключає 187 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, відображено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, їх апробацію й особистий внесок здобувача.

У першому розділі **«Теоретико-методичні основи дослідження розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції»** визначено сутність регіонального ринку освітніх послуг та його значення в умовах європейської інтеграції, розкрито досвід Європейського Союзу й удосконалено методичний підхід до аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг.

Виявлено різноманітні підходи до тлумачення поняття «освітня послуга», яке розглянуто як систему знань, інформації, умінь, навичок; процес навчання; специфічний товар; економічне благо. Вивчення категоріального апарату дало змогу запропонувати авторське визначення освітньої послуги як економічного блага, отримання якого забезпечується процесом навчання та пропонується стороною, що реалізовує освітню діяльність для задоволення потреб споживача в знаннях, уміннях і навичках.

Доведено, що освітні послуги виступають об'єктом ринкових відносин. Узагальнення наукових поглядів щодо сутності ринку освітніх послуг дало підставу виділити два підходи до його трактування: як сукупності відносин у сфері обміну, що складаються між виробниками й споживачами освітніх послуг, а також середовища виробництва, просування, реалізації та споживання освітніх послуг. Визначено такі обов'язкові атрибути ринку освітніх послуг, як освітня послуга як товар; покупці й продавці як учасники купівлі-продажу цього товару.

Запропоновано авторське бачення сутності регіонального ринку освітніх послуг як складної, відкритої, динамічної системи соціально-економічних відносин між суб'єктами цього ринку – надавачами, споживачами освітніх послуг, замовниками та посередниками, котрі забезпечують освітню діяльність у межах визначеної території, яка розвивається в контексті загальних закономірностей ринкової економіки під дією механізму державного регулювання.

На відміну від уже наявних тлумачень, сутність регіонального ринку освітніх послуг розкрито за допомогою виокремлення таких його функцій, як регулятивна, стимуляційна, економічний відбір, розподільча, інформаційна, інтегративна, освітня, культурологічна, соціальна. З огляду на те, що регіональний ринок освітніх послуг є віддзеркаленням тенденцій глобалізації та європейської інтеграції, обґрунтовано домінуюче значення її інтегративної функції. Просторовими межами регіонального ринку освітніх послуг запропоновано розглядати соціально-економічний простір відповідного регіону (адміністративної області).

В умовах реалізації Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом та перспектив входження національної сфери освіти до Європейського

освітнього простору доведено необхідність її адаптації до європейських стандартів якості. У цьому контексті вивчення досвіду країн Європейського Союзу щодо формування й розвитку ринків освітніх послуг є важливим для України в умовах імплементації комплексу заходів Європейського Союзу: Болонського процесу, Ініціативи Європейського Союзу («Освіта і навчання 2020»), Генеральної угоди з торгівлі послугами, Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Виявлено, що європейський ринок освітніх послуг сформований завдяки інтеграції національних освітніх систем на всіх рівнях освітнього простору (від університетів до міністерств).

Вивчення наявних методичних підходів до аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг дало змогу виявити певні розбіжності, що свідчить про потребу їх удосконалення. У роботі запропоновано методичний підхід до аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг (рис. 1), який охоплює послідовну реалізацію таких його етапів: аналіз розвитку ринку освітніх послуг на національному рівні; оцінка розвитку регіональних ринків освітніх послуг; визначення факторів розвитку регіональних ринків освітніх послуг; аналіз ефективності їх функціонування; обґрунтування пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку регіональних рівнів освітніх послуг.

У другому розділі «**Діагностика розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні**» проаналізовано розвиток ринку освітніх послуг в Україні, здійснено оцінку та визначено фактори розвитку регіональних ринків освітніх послуг.

Виявлено, що Україна володіє потужним освітнім потенціалом і можливістю виходу на світові ринки освітніх послуг. Аналіз засвідчив, що внаслідок процесів глобалізації та європейської інтеграції відбуваються трансформаційні зрушення в національній системі освіти, наближення до принципів Болонського процесу. Водночас унаслідок соціально-економічної кризи в Україні скоротились обсяги державного фінансування освіти (рис. 2).

Здійснений аналіз розвитку ринку освітніх послуг показав, що внаслідок проведених реформ посилюється фінансування освіти за рахунок місцевих бюджетів з одночасним скороченням видатків із Державного бюджету України, а також відбулося перенесення фінансових пріоритетів із вищої освіти на розвиток загальної середньої освіти. З'ясовано, що збільшення обсягу реалізованих освітніх послуг в абсолютному значенні не супроводжується зростанням їх кількості або якості, а зумовлене підвищенням витрат навчальних закладів на комунальні послуги, оплату праці й інші операційні витрати.

Дослідження розвитку національного ринку освітніх послуг дало можливість ідентифікувати низку проблем, серед яких – недосконалість механізму фінансового забезпечення освітньої діяльності на всіх рівнях освіти; зниження її доступності через низьку платоспроможність українського населення та обмеження кількості осіб, які навчаються за рахунок бюджетних коштів; недооцінювання й скорочення частки витрат на фінансування професійно-технічної освіти; незадовільний рівень інвестиційного забезпечення освітньої діяльності.

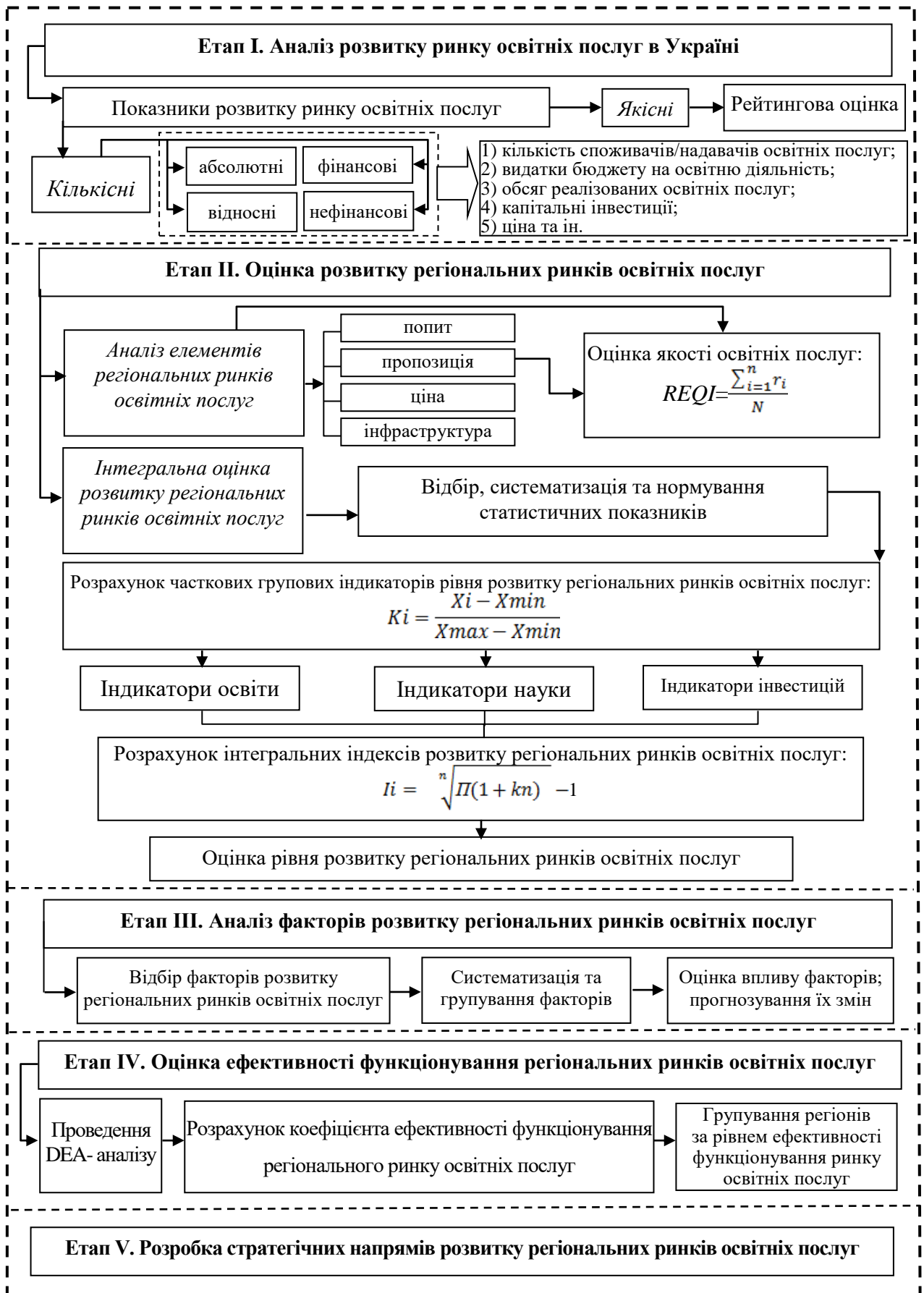

Рис. 1. Методика аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг

*Розроблено здобувачем.

Рис. 2. Бюджетне фінансування галузі вищої освіти в Україні у 2000–2016 рр.

* Складено здобувачем на основі даних Міністерства фінансів України.

Серед навчальних закладів усіх рівнів освітньої діяльності частка тих, які функціонують на комерційній основі та є найбільш чутливими до проявів законів і закономірностей ринку, переважає саме у сфері вищої освіти. Відповідно до цього стан та тенденції розвитку регіональних ринків освітніх послуг об'єктивно можна оцінити на основі аналізу показників, що характеризують результати роботи вищих навчальних закладів в Україні. Визначено, що для вищої освіти в Україні поряд зі значною залежністю від державного регулювання характерний високий рівень конкуренції, що зумовлює коливання цін і регіональну диференціацію ринків освітніх послуг (рис. 3).

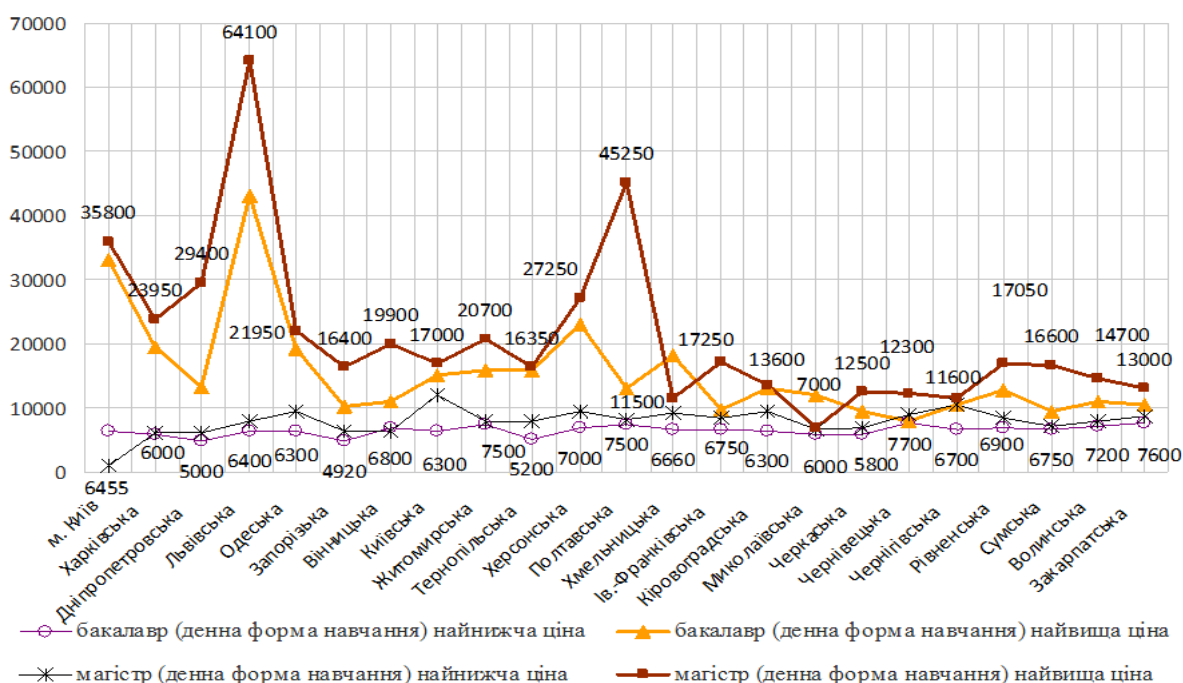

Рис. 3. Рівень цін на регіональних ринках освітніх послуг у 2017/2018 н. р., грн

*Складено здобувачем за даними: [Abiturients.info](http://abiturients.info): справочник учебных заведений.

URL: <http://abiturients.info/uk>

За результатами аналізу регіональних ринків освітніх послуг виявлено, що високий рівень цін і нерозвинута інфраструктура освітньої сфери належать до ключових причин наявної диспропорції між попитом та пропозицією освітніх послуг, що обмежує можливості задоволення потреб населення в доступній освіті. Установлено, що важливим фактором стимулювання зростання попиту є якість освітніх послуг, які пропонуються навчальними закладами України.

Проведено порівняльний аналіз регіонів України за індексом якості освітніх послуг, який розраховано як співвідношення суми показників діяльності вищих навчальних закладів (науково-педагогічний потенціал, якість навчання, міжнародне визнання) окремого регіону, що визнані провідними в країні, до їх загальної кількості в регіоні. Доведено, що значна кількість навчальних закладів і широка сфера освітньої діяльності в регіоні не є визначальними чинниками забезпечення високої якості наданих освітніх послуг.

На підставі запропонованого дисертантом методичного підходу до оцінки регіональних ринків освітніх послуг в Україні розраховано інтегральні індекси, котрі характеризують рівень їхнього розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Інтегральний та часткові індекси розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні у 2017 р.

Регіон (область)	Частковий індекс «Освіта»		Частковий індекс «Наука»		Частковий індекс «Інвестиції»		Інтегральний індекс		Рівень розвитку ринку
	значення	рейтинг	значення	рейтинг	значення	рейтинг	значення	рейтинг	
м. Київ	1,000	1	1,000	1	0,898	1	0,965	1	високий
Харківська	0,586	2	0,525	2	0,697	2	0,601	2	достатній
Дніпропетровська	0,321	4	0,258	4	0,646	3	0,399	3	
Львівська	0,294	5	0,364	3	0,426	5	0,360	4	
Одеська	0,348	3	0,279	5	0,436	4	0,353	5	
Запорізька	0,148	6	0,121	6	0,311	7	0,190	6	
Вінницька	0,122	7	0,087	7	0,329	6	0,175	7	середній
Полтавська	0,088	9	0,075	10	0,191	12	0,116	8	
Тернопільська	0,097	8	0,078	9	0,173	14	0,115	9	
Донецька	0,078	10	0,033	17	0,245	8	0,115	10	
Ів.-Франківська	0,078	11	0,080	8	0,163	16	0,106	11	
Київська	0,059	13	0,019	22	0,229	9	0,099	12	
Черкаська	0,057	16	0,054	11	0,189	13	0,098	13	
Житомирська	0,058	15	0,031	19	0,202	10	0,095	14	низький
Рівненська	0,049	19	0,045	15	0,172	15	0,087	15	
Волинська	0,037	21	0,027	20	0,197	11	0,084	16	
Хмельницька	0,057	17	0,047	13	0,146	18	0,082	17	
Сумська	0,055	18	0,054	12	0,138	19	0,081	18	
Чернівецька	0,059	14	0,046	14	0,136	21	0,080	19	
Миколаївська	0,043	20	0,034	16	0,153	17	0,075	20	
Херсонська	0,064	12	0,025	21	0,138	20	0,075	21	
Закарпатська	0,035	22	0,032	18	0,109	23	0,058	22	
Кіровоградська	0,020	24	0,000	25	0,116	22	0,044	23	
Чернігівська	0,028	23	0,012	23	0,094	24	0,044	24	
Луганська	0,003	25	0,005	24	0,058	25	0,022	25	

*Розраховано дисертантом.

Проведено рейтингову оцінку регіонів України в розрізі часткових індикаторів, зокрема таких, як «Освіта», «Наука», «Інвестиції», що дало змогу виявити міжрегіональну диференціацію адміністративних областей України за інтегральним індексом розвитку ринків освітніх послуг.

Здійснено класифікацію факторів розвитку регіональних ринків освітніх послуг за допомогою їх виокремлення, систематизації й групування на зовнішні (економічні, соціально-демографічні, політичні, науково-технічні та природно-географічні тощо) і внутрішні, що впливають на попит, пропозицію й ціну освітніх послуг (доходи населення та середня заробітна плата, споживчі витрати на освіту, капітальні інвестиції й бюджетне забезпечення сфери освіти, економічна активність населення та ін.). Виконано оцінку впливу факторів на розвиток ринку освітніх послуг в умовах європейської інтеграції на прикладі Волинської області, яка межує з Республікою Польща – членом Європейського Союзу.

За допомогою множинного регресійного аналізу визначено вплив капітальних інвестицій та витрат місцевого бюджету на обсяг реалізованих освітніх послуг у досліджуваному регіоні. Опираючись на статистичні дані за період 2010–2016 рр. і методику кореляційно-регресійного аналізу, побудовано множинну регресійну модель, що відображає вплив основних чинників зміни обсягів реалізованих освітніх послуг:

$$y = -151429 + 3,039 x_1 + 0,088 x_2, \quad (1)$$

де y – обсяг реалізованих освітніх послуг, грн;

x_1 – обсяг капітальних інвестицій в освіту, грн;

x_2 – обсяг витрат місцевого бюджету на освіту, грн.

Доведено, що євроінтеграційні процеси, будучи суттєвим викликом для вітчизняної системи освіти, одночасно надають значні можливості для розвитку ринків освітніх послуг в регіонах України.

У третьому розділі роботи «**Організаційно-економічні засади розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції України**» обґрунтовано стратегічні напрями розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції, удосконалено механізм їх регулювання та розроблено рекомендації щодо їх розвитку в умовах європейської інтеграції.

Для обґрунтування необхідності оптимізації структури ринку освітніх послуг відповідно до потреб регіону в таких послугах високої якості та доступності здійснено аналіз ефективності розвитку регіональних ринків в умовах цілісної системи ринку освітніх послуг в Україні із застосуванням DEA-аналізу й показника ефективності їх функціонування:

$$\max \theta = \frac{u_1 y_1 + u_2 y_2 + \dots + u_n y_n}{v_1 X_1 + v_2 X_2 + \dots + v_m X_m},$$

де θ – показник ефективності регіонального ринку освітніх послуг;

x , y – вхідні та вихідні дані (кількість студентів/споживачів освітніх послуг, чисельність вищих навчальних закладів/надавачів освітніх послуг);

u , v – вагові коефіцієнти, які розраховуємо для оцінки співвідношення;

n , m – кількість вхідних і вихідних даних.

Розрахунок ефективності регіональних ринків освітніх послуг здійснюється з врахуванням системи обмежень: $\max \theta = u; xv = 1; u \leq xv$.

Чим вищий показник ефективності функціонування ринків освітніх послуг, тим ефективніше співвідношення кількості споживачів і надавачів освітніх послуг у регіоні. Визначено, що Волинська область використовує свій потенціал на 49 % (для порівняння: Львівська – на 77 %, рис. 4).

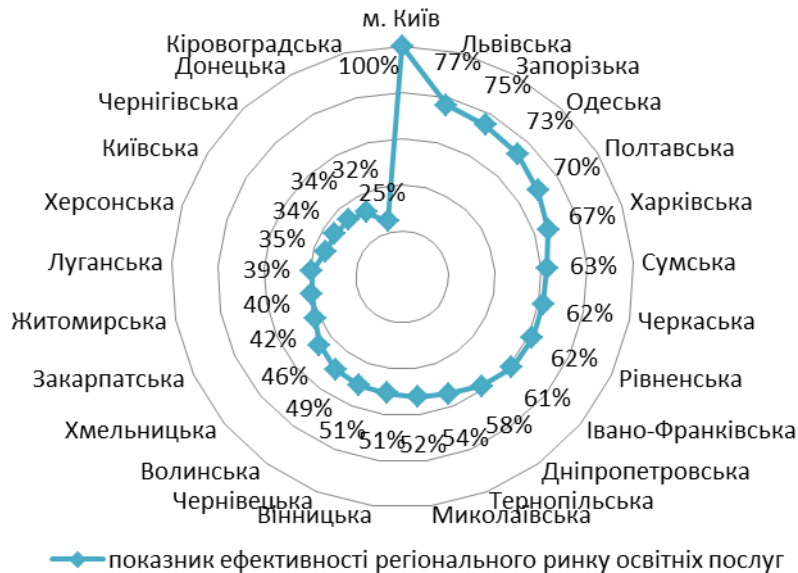

Рис. 4. Диференціація регіональних ринків освітніх послуг за рівнем їх ефективності

*Розраховано дисертантом.

Визначено, що для регіонів України, у яких відносно низький показник ефективності функціонування ринків освітніх послуг, необхідні розробка й реалізація заходів, спрямованих на оптимізацію структури закладів вищої освіти (укрупнення, скорочення) або збільшення притоку студентів у досліджуваний регіон.

Обґрунтовано стратегічні напрями розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні в контексті реалізації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, які передбачають удосконалення інституційного забезпечення системи освіти відповідно до європейських вимог; приведення у відповідність ринку освітніх послуг до потреб регіонального ринку праці та пріоритетів програм регіонального розвитку; запровадження інноваційних підходів до функціонування сфери освіти; диверсифікацію джерел фінансування освітньої діяльності; налагодження взаємодії освіти, науки, бізнесу й влади, що сприятиме адаптації освітньої політики України до європейських норм і стандартів.

Удосконалено концептуальний підхід до регулювання регіональних ринків освітніх послуг, котрий, на відміну від наявних, передбачає формування комплексного механізму державного й ринкового впливу на ринок освітніх послуг та виокремлення принципів, методів й інструментів його регулювання, запровадження яких сприяє отриманню якісної та доступної освіти в регіоні й інтеграції до європейського освітнього простору (рис. 5).

Рис. 5. Механізм регулювання регіональних ринків освітніх послуг

*Побудовано здобувачем.

На основі вивчення досвіду країн Європейського Союзу визначено найбільш ефективні інструменти забезпечення розвитку ринку освітніх послуг у регіоні. Це розвиток освітніх кластерів, формування маркетингових стратегій навчальними закладами, розробка та реалізація освітніх форсайт-проектів у регіоні.

Застосування кластерного підходу до освітньої діяльності сприяє залученню найоптимальнішої кількості учасників різних ланок ринку освітніх послуг, охоплюючи всі етапи освітнього процесу, що забезпечує використання наявного в конкретному регіоні освітнього, наукового, інноваційного, інвестиційного потенціалів, застосування яких позитивно впливає на процеси підвищення якості освітніх послуг, наближення їхнього змісту та форм до європейських стандартів.

Доведено, що формування маркетингових стратегій навчальними закладами на ринку освітніх послуг у регіоні є необхідною складовою частиною їхньої діяльності незалежно від форм власності в умовах наявної конкурентної боротьби в сучасному освітньому бізнес-середовищі, необхідності адаптації до норм і правил європейського освітнього простору. Процес формування маркетингової стратегії навчального закладу як надавача освітніх послуг на регіональному ринку включає такі етапи: аналіз, оцінку розвитку ринку освітніх послуг у регіоні (аналіз кон'юнктури ринку освітніх послуг, місткості ринку, аналіз та прогнозування реалізації освітніх послуг); вивчення потреб споживачів, поведінки конкурентів; діагностику конкурентного середовища.

Задля розробки й реалізації довгострокових сценаріїв розвитку ринку освітніх послуг у регіоні з урахуванням майбутніх тенденцій демографічного, соціально-економічного та науково-технологічного характерів запропоновано застосування концепції управління форсайт-проектами в освітній сфері.

Запровадження розроблених рекомендацій сприятиме забезпеченню населення якісною й доступною освітою, інноваційному розвитку економіки з урахуванням соціально-економічних і культурно-історичних регіональних особливостей відповідно до державних пріоритетів та європейських цінностей.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нові наукові підходи до виконання актуального науково-практичного завдання, що полягає в поглибленні теоретико-методичних і практичних засад організаційно-економічного забезпечення розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції. Узагальнення та систематизація результатів дослідження дали підставу сформулювати такі висновки:

1. Категоріальна ідентифікація змісту поняття «регіональний ринок освітніх послуг» уможливила розкриття змісту таких категорій, як «ринок», «освіта», «освітня послуга», «ринок освітніх послуг». Узагальнення наукових підходів до визначення сутності регіональних ринків освітніх послуг доводить, що це поняття потребує уточнення. Відтак запропоновано розглядати регіональний ринок освітніх послуг як систему соціально-економічних

відносин, яка розвивається в контексті закономірностей ринкової економіки під дією механізму державного регулювання та забезпечує взаємодію між суб'єктами цього ринку – надавачами, споживачами освітніх послуг, замовниками й посередниками – у процесі освітньої діяльності в межах визначеної території. Доведено, що регіональні ринки освітніх послуг являють собою складну, відкриту, динамічну систему.

2. Установлено, що для євроінтеграції України та реалізації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом особливо цінний досвід європейських країн щодо формування відкритої й динамічної системи принципів, методів й інструментів створення сприятливих умов для адаптації вітчизняної освітньої сфери до європейських стандартів. Імплементация в Україні комплексу заходів Європейського Союзу – Болонського процесу, Ініціативи Європейського Союзу («Освіта і навчання 2020»), Генеральної угоди з торгівлі послугами, Угоди про асоціацію з Європейським Союзом – сприятиме забезпеченню якісної й доступної освіти.

3. Для подальшого розвитку методичних підходів до аналізу рівня розвитку регіональних ринків освітніх послуг запропоновано враховувати систему кількісних та якісних показників, котрі характеризують попит, пропозицію, ціну, інфраструктуру. Доведено, що застосування зазначеної методики аналізу на основі розрахунку інтегрального показника дасть змогу визначити рейтинг регіону, оцінити ефективність функціонування ринку освітніх послуг і сприятиме розробці стратегічних напрямів їх розвитку з урахуванням регіональних особливостей та євроінтеграційних процесів.

4. Здійснення аналізу сучасного стану ринку освітніх послуг в Україні дало підстави визначити тенденції його розвитку, зокрема негативний вплив соціально-економічної кризи в країні, трансформаційні зрушення національної системи освіти, зумовлені запровадженням Болонського процесу та імплементацією Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом. Серед основних проблем розвитку ринку освітніх послуг в Україні визначено недостатній рівень фінансування й матеріально-технічного забезпечення освітньої сфери, дисбаланс між попитом і пропозицією освітніх послуг, відносно низьку їх якість, нерозвиненість інфраструктури.

5. Проведено оцінку розвитку регіональних ринків освітніх послуг на основі аналізу попиту, ціни, пропозиції, інфраструктури та розрахунків індикаторів освіти, науки, інвестицій як часткових показників й обчислення на їх основі інтегрального індексу розвитку регіональних ринків освітніх послуг. Це дало підставу здійснити їх рейтингову оцінку та виявити міжрегіональну диференціацію адміністративних областей України за інтегральним індексом. Проведення порівняльного аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг на основі використання економіко-математичних моделей засвідчує, що розробка й реалізація стратегій розвитку освітньої сфери не враховує всього спектра проблем, властивих сучасному стану розвитку ринків освітніх послуг в регіонах України.

6. Здійснення аналізу регіональних ринків освітніх послуг в Україні дало підставу визначити ключові фактори, що впливають на їх розвиток: зовнішні (економічні, соціально-демографічні, політичні, науково-технічні та природно-

географічні тощо) і внутрішні, які впливають на попит, пропозицію й ціну освітніх послуг (доходи населення та середня заробітна плата, споживчі витрати на освіту, капітальні інвестиції й бюджетне забезпечення сфери освіти, економічна активність населення та ін.). У роботі виконано систематизацію, групування й прогноз змін основних факторів впливу з використанням економіко-математичного інструментарію. Доведено, що ці фактори, з одного боку, виступають причинно-рушійними силами розвитку регіональних ринків освітніх послуг, сприяючи йому, а з іншого – їх нівелювання може гальмувати цей розвиток. За допомогою множинного регресійного аналізу виявлено вплив капітальних інвестицій і витрат місцевого бюджету на обсяг реалізованих освітніх послуг у досліджуваному регіоні.

7. За результатами оцінювання ефективності функціонування регіональних ринків освітніх послуг на основі DEA-аналізу простежено суттєві міжрегіональні відмінності, що потрібно врахувати в процесі прийняття органами регіональної влади та місцевого самоврядування управлінських рішень, пов'язаних із реформуванням регіональних ринків освітніх послуг. Визначено, що стратегічними напрямками розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні, урахувавши європейський досвід щодо принципів і механізмів реалізації стратегії «Освіта і навчання 2020», Генеральної угоди з торгівлі послугами, є вдосконалення інституційного забезпечення системи освіти згідно з європейськими вимогами; приведення у відповідність ринку освітніх послуг до потреб регіонального ринку праці та пріоритетів програм регіонального розвитку; запровадження інноваційних підходів до функціонування сфери освіти; диверсифікація джерел фінансування освітньої діяльності; налагодження взаємодії освіти, науки, бізнесу й влади, що сприятиме адаптації освітньої політики України до європейських норм і стандартів. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та якості освітніх послуг, їх наближенню до європейських стандартів.

8. Установлено, що для створення умов забезпечення населення регіону якісною й доступною освітою та інтеграції регіональних ринків освітніх послуг до європейського освітнього простору потребує вдосконалення механізм їх регулювання. Це передбачає дотримання принципів європейських цінностей, випереджального розвитку, цілісності, збалансованості, системності, гнучкості, партнерства, децентралізації й регіоналізації, стратегічної спрямованості; застосування адміністративних економічних і соціальних методів регулювання й відповідних інструментів.

9. На основі аналізу та оцінки рівня розвитку регіональних ринків освітніх послуг, ефективності їх регулювання й вивчення досвіду країн Європейського Союзу розроблено рекомендації щодо створення освітніх кластерів, формування маркетингових стратегій навчальними закладами та розробки й реалізації освітніх форсайт-проектів. Урахування цих рекомендацій у процесі реалізації регулювання ринків освітніх послуг на регіональних рівнях сприятиме покращенню якісних характеристик навчальних закладів, налагодженню взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади, підвищенню конкурентоспроможності освітніх послуг.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Долиняк Ю. О. Роль транскордонної співпраці в активізації європейських інтеграційних процесів / Ю. О. Долиняк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Серія : Економічні науки. – Луцьк, 2010. – № 4. – С. 115–117. (0,40 друк. арк).
2. Долиняк Ю. О. Транскордонний ринок у системі соціально-економічних відносин у межах транскордонного співробітництва / Ю. О. Долиняк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Серія : Економічні науки. – Луцьк, 2011. – №12. – С. 34–36. (0,44 друк. арк).
3. Долиняк Ю. О. Регіональні ринки освітніх послуг: сутність та значення в умовах транскордонного співробітництва / Ю. О. Долиняк // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2016. – № 3 (7). – С. 60–64. (0,51 друк. арк).

Статті в наукових фахових виданнях України, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних

4. Долиняк Ю. О. Стратегічні напрямки активізації розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні / Ю. О. Долиняк, Н. В. Павліха // Економічний простір : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2017. – № 128. – С. 214–223. (Index Copernicus). *Особистий внесок здобувача: проаналізовано досвід Європейського Союзу під час формування стратегічних напрямів активізації розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні.* (0,73 друк. арк., особисто дисертанта – 0,44 друк. арк.).
5. Долиняк Ю. О. Теоретичні засади ідентифікації факторів впливу на розвиток регіонального ринку освітніх послуг / Ю. О. Долиняк // Причорноморські економічні студії. – Одеса, 2018. – № 26–2. – С. 51–55. (Index Copernicus). (0,65 друк. арк).
6. Долиняк Ю. О. Особливості розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні [Електронний ресурс] / Ю. О. Долиняк, Н. В. Павліха, І. О. Цимбалюк // Економіка та суспільство. – 2018. – №15. – Режим доступу : <http://economyandsociety.in.ua>. (Index Copernicus). *Особистий внесок здобувача: проаналізовано статистичні дані, що характеризують особливості розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні.* (0,63 друк. арк., особисто дисертанта – 0,42 друк. арк.).

Інші видання

7. Долиняк Ю. О. Стратегічні пріоритети розвитку транскордонних ринків в умовах викликів глобалізації / Ю. О. Долиняк // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку : зб. наук. праць. – Донецьк, 2011. – Т.1. – С. 399–408. (0,56 друк. арк).

8. Долиняк Ю. О. Транскордонне співробітництво України як форма розвитку європейської економічної інтеграції / Ю. О. Долиняк, Н. В. Павліха // Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. аспірантів і студентів (12–13 трав. 2010 р.). – Луцьк, 2010. – С. 106–107. *Особистий внесок здобувача: розкрито особливості та форми європейських інтеграційних процесів в Україні* (0,25 друк. арк., особисто дисертанта – 0,17 друк. арк.).

9. Долиняк Ю. О. Транскордонне співробітництво як інструмент економічної співпраці між Україною та ЄС / Ю. О. Долиняк, Н. В. Павліха // Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 трав. 2010 р.). – Луцьк, 2010. – С. 71–73. *Особистий внесок здобувача: проаналізовано інструменти державної політики у сфері транскордонного співробітництва та європейської інтеграції.* (0,22 друк. арк., особисто дисертанта – 0,16 друк. арк.).

10. Долиняк Ю. О. Формування транскордонного ринку та аналіз його впливу на розвиток прикордонного простору / Ю. О. Долиняк // Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 трав. 2011 р.). – Луцьк, 2011. – С. 32–33. (0,15 друк. арк.).

11. Долиняк Ю. О. Розвиток транскордонного ринку в системі соціально-економічних відносин в рамках транскордонного співробітництва / Ю. О. Долиняк // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молод. науковців (25–26 трав. 2011 р.). – Луцьк, 2011. – С. 216–219. (0,25 друк. арк.).

12. Долиняк Ю. О. Формування та розвиток транскордонного ринку в умовах прикордонного співробітництва / Ю. О. Долиняк // Фестиваль науки Волинського національного університету імені Лесі Українки : тези доп. – [Електронний ресурс]. – Луцьк, 2012. – Режим доступу : <http://textarchive.ru/c-2843020-pall.html>.

13. Долиняк Ю. О. Розвиток транскордонного співробітництва в галузі освіти в рамках європейської інтеграції України / Ю. О. Долиняк, Н. В. Павліха // Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України : матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції / [за заг. ред. Митко А. М.]. [Електронний ресурс]. – Луцьк, 2014 – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/4893/1/dolyniak.pdf>. *Особистий внесок здобувача: здійснено теоретичну ідентифікацію поняття «освітні послуги»* (0,27 друк. арк., особисто дисертанта – 0,15 друк. арк.).

14. Долиняк Ю. О. Розвиток ринку освітніх послуг в умовах транскордонного співробітництва / Ю. О. Долиняк, Н. В. Павліха // Регіональні проблеми розвитку територіальних систем: теорія, практика, перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15–16 квіт. 2016 р.). – Ужгород, 2016. – С. 6–9. *Особистий внесок здобувача: визначено фактори розвитку регіональних ринків освітніх послуг* (0,34 друк. арк., особисто дисертанта – 0,26 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Долиняк Ю. О. Розвиток регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2018.

У дисертації розкрито теоретико-методичні основи дослідження розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції, визначено їх сутність та значення, висвітлено досвід Європейського Союзу й удосконалено методичний підхід до аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг.

Проведено діагностику та аналіз розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні, здійснено їх оцінку й визначено фактори розвитку регіональних ринків освітніх послуг.

Розкрито організаційно-економічні засади розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції України. Обґрунтовано стратегічні напрями їх розвитку. Удосконалено механізм регулювання регіональних ринків освітніх послуг та розроблено рекомендації щодо їх розвитку в умовах європейської інтеграції.

Ключові слова: освітні послуги, регіональний ринок освітніх послуг, європейська інтеграція, механізм регулювання, освітня сфера.

АННОТАЦИЯ

Долыняк Ю. А. Развитие региональных рынков образовательных услуг в условиях европейской интеграции. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – Восточноєвропейский национальный университет имени Леси Украинки, Луцк, 2018.

В диссертации раскрываются теоретико-методические основы исследования развития региональных рынков образовательных услуг в условиях европейской интеграции, определяются их сущность и значение, освещается опыт Европейского Союза. Усовершенствован методический подход к анализу развития региональных рынков образовательных услуг.

Проводятся диагностика и анализ развития региональных рынков образовательных услуг в Украине, дается оценка и определяются факторы развития региональных рынков образовательных услуг.

Раскрываются организационно-экономические основы развития региональных рынков образовательных услуг в условиях европейской интеграции Украины. Обоснованы их стратегические направления. Усовершенствован механизм регулирования региональных рынков образовательных услуг и разработаны рекомендации по их развитию в условиях европейской интеграции.

Ключевые слова: образовательные услуги, региональный рынок образовательных услуг, европейская интеграция, механизм регулирования, образовательная сфера.

SUMMARY

Dolyniak Y. O. Development of the Regional Educational Services Markets in the Conditions of the European Integration. - The manuscript.

Thesis for obtaining the scientific degree of PhD in Economical Sciences, specialty 08.00.05 – Development of Productive Forces and Regional Economy. – Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk, 2018.

The thesis presents the theoretical and methodological bases of the development of regional educational services markets in the conditions of the European integration. The essence of the regional educational services market and its importance in the conditions of the European integration are determined. The European Union experience in this field is highlighted and the methodical approach to the analysis of the development of the regional educational services markets is improved. The regional educational services market is a complex, open, dynamic system of social and economic relations between the actors of this market (providers, consumers of educational services, customers and intermediaries providing educational activities within a defined territory) that develops in the context of the general laws of the market economy under the influence of the state regulation mechanism.

The diagnostics of the development of regional educational services markets in Ukraine was conducted; the development of the educational services market in Ukraine was analyzed. The factors of development of regional educational services markets have been assessed and identified. The evaluation of the development of regional educational services markets is based on the analysis of demand, price, supply, infrastructure and calculations of such partial indicators as education, science, investments and calculations based on them the integral index of development of regional educational services markets.

The organizational and economic bases of development of regional educational services markets in the conditions of European integration of Ukraine are disclosed. The strategic directions of development of regional educational services markets are substantiated. Which includes: improvement of the institutional provision of the education system in accordance with European requirements; bringing the educational services market in line with the needs of the regional labour market and priorities of regional development programs; introduction of innovative approaches to the education sector functioning; diversification of funding sources for educational activities; the establishment of interaction between education, science, business and government, which will facilitate the adaptation of Ukraine's educational policy to European norms and standards.

The regulation mechanism of regional educational services markets has been improved. The development recommendations of regional educational services markets in the conditions of European integration have been improved.

Key words: educational services, regional market of educational services, European integration, regulation mechanism, educational sphere.

Підписано до друку 27.07.2018 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Обсяг 0,9 ум. друк. арк. 0,9 обл.-вид. арк.
Наклад 100 пр. Зам. 97. Виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).